Yeniden Yerleştirme için Operasyonel Araçlar

2022

EUROPEAN UNION AGENCY FOR ASYLUM

Yeniden yerleştirme mülakatlarının planlanması ve yürütülmesi için uygulama kılavuzu

Avrupa Birliği Sığınma Ajansı (EUAA) veya EUAA adına hareket eden kişiler bu yayında yer alan bilgilerin kullanılmasından sorumlu değildir.

Lüksemburg: Avrupa Birliği Resmî Yayın Ofisi, 2022

PDF ISBN 978-92-9410-401-4 doi: 10.2847/7810432 BZ-06-22-118-TR-N

© Avrupa Birliği Sığınma Ajansı (EUAA), 2022

Kapak fotoğrafı/illüstrasyon: Irina Strelnikova, © iStock.com, 2021.

Bu belge kaynak belirtilmek kaydıyla çoğaltılabilir. Fotoğrafların veya EUAA telif hakkı kapsamında olmayan diğer materyallerin kullanımı veya çoğaltılması için doğrudan telif hakkı sahiplerinden izin alınmalıdır.

Bu araca giriş

Bu araçta sunulan bilgiler hiçbir şekilde kapsamlı değildir, ancak yeniden yerleştirme mülakatlarının planlanması ve yürütülmesine ilişkin rehber bilgiler ve uygulama ipuçlarının derlemesidir ([1]). Amaç, Avrupa Birliği Üye Devletleri ve İlgili Ülkeleri (AB+) yeniden yerleştirme alanındaki operasyonel çalışmalarında desteklemektir.

Bu aracın amacı nedir?

Bu uygulama kılavuzu, seçim mülakatlarının hazırlanması ve uygulanmasında yeniden yerleştirme vaka görevlilerine yardımcı olacak kısa bir kılavuz ve kontrol listesi olarak tasarlanmıştır. Amaç, yeniden yerleştirme vakalarının nasıl yönetileceği ve ele alınacağı konusunda çoğalmakta olan bilgilere katkıda bulunmak ve vaka görevlilerinin yeniden yerleştirme mülakatlarına hazırlanması için onlara yeterli bir araç sunmaktır.

Bu araç neden oluşturulmuştur?

Hâlihazırda yeniden yerleştirme ile ilgili birçok yayın bulunur. Bunlar, mevcut ve gelişmekte olan yeniden yerleştirme ülkeleri için paha biçilmez araçlardır. Bu yayınlardan bazıları aşağıda listelenmiştir. Ayrıca, bu uygulama kılavuzu, yeniden yerleştirme uygulamalarının daha az gelişmiş yönleri hakkında ayrıntılı ve pratik bilgiler sunarak mevcut belgeleri tamamlamayı amaçlar. Bir yeniden yerleştirme mülakatına nasıl hazırlanılacağı ve bir seçim görevi sırasında mülakatın nasıl yürütüleceği de buna dâhildir.

Bu aracın içindekiler nelerdir?

Bu uygulama kılavuzu, ilk sığınma ülkesindeki mülakatlar yoluyla yeniden yerleştirme vakalarının incelenmesinde yaygın olarak kullanılan prosedürlere genel bir bakış sunar. Mülakatların UNHCR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) ile iş birliği içinde planlandığı ve yürütüldüğü varsayımına dayanır. Yeniden yerleştirme vaka görevlilerinin mülakatlara hazırlanmalarına, bunları yürütmelerine ve ilgili zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olmak için tasarlanmış dört bölümden oluşur. Seçim mülakatlarıyla ilgili temel konular, öneriler ve uygulama araçları sunularak çeşitli adımlarda yardımcı olacak kontrol listeleri ve kılavuzlar aracılığıyla tavsiyelerde bulunulur.

Bu aracı kimler kullanmalıdır?

Bu kılavuz öncelikle, ilk sığınma ülkesindeki yeniden yerleştirme mülakatına hazırlanan yeniden yerleştirme vaka görevlilerini desteklemeyi amaçlar. Hem yeniden yerleştirme seçim görevlerinde hiç deneyimi olmayan veya sınırlı deneyimi olan vaka görevlileri hem de yeniden yerleştirme deneyimi olan ve bu kılavuzu çalışmalarında hatırlatma olarak kullanabilecek vaka görevlileri için yararlı olduğu düşünülebilir. Öz değerlendirme veya kalite değerlendirmesi için bir araç olarak görülebilir ve yeniden yerleştirme vakalarının taranması için hazırlık yapan veya bu taramayı yürüten tüm aktörlerin ilgisini çekebilir.

([1]) Bu araç, başlangıçta *Yeni Bilgi Yoluyla Yeniden Yerleştirme ve Mülteci Kabulünün Kolaylaştırılması* (EU-FRANK) projesi çerçevesinde geliştirilmiştir. Proje, İsveç Göç Ajansı yönetimindeki Avrupa Sığınma, Göç ve Entegrasyon Fonu tarafından finanse edilmiştir. EU-FRANK'ın devir teslim sürecinin bir parçası olarak Avrupa Birliği Sığınma Ajansı, bu projede geliştirilen yeniden yerleştirme operasyonel araçlarının kalite güvence çalışmasını gerçekleştirmiştir.

Başka hangi eğitim araçları ve kaynakları kullanılabilir?

Bu kılavuz, Seçim Görevlerinin Planlanması ve Uygulanması için Uygulama Kılavuzu ve aynı konudaki kontrol listesi gibi diğer mevcut araçların tamamlayıcısı olarak görülmelidir. Okunabilecek ilave kaynaklara şunlar dâhil olabilir:

- EUAA (Avrupa Birliği Sığınma Ajansı), Kişisel mülakata ilişkin uygulama rehberi, 2014, www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/EASO-PracticalGuide-Personal-Interview-EN.pdf
- UNHCR, UNHCR BID Kılavuzlarının Uygulanmasına İlişkin Alan El Kitabı, 2011, https://www.refworld.org/docid/4e4a57d02.html
- UNHCR Yeniden Yerleştirme El Kitabı, 2011, Bölüm 7, www.unhcr.org/protection/ resettlement/3d464ee37/unhcr-resettlement- handbook-chapter7-basic-procedures-follow- processing.html
- UNHCR, İnsani Acil Durumların Stresini Yönetmek, Ağustos 2001, www.refworld.org/docid/4905f1752.html
- UNHCR, RLD4 – Mülteci Statüsü için Başvuranlarla Mülakat, 1995, RLD4, https://www.refworld.org/docid/3ccea3304.html

Yeniden yerleştirme mülakatlarının planlanması ve yürütülmesi için uygulama kılavuzu

UNHCR, yeniden yerleştirmeye ihtiyaç duyan mültecileri tespit ettiğinde ve vakalarını yeniden yerleştirme ülkesine sunduğunda, mültecileri yeniden yerleştirme için kabul edip etmeme kararı yeniden yerleştirme ülkesinin yetkilileri tarafından alınır. Bazı ülkeler seçim görevlerini ilk sığınma ülkesinde yürütürken diğerleri vakaları dosya seçimi veya uzaktan mülakat yoluyla inceler. Bazı ülkeler ise bu yöntemlerin bir kombinasyonunu kullanır. Bir seçim görevi sırasında mültecilerle mülakatlar, ilk sığınma ülkesinde (yerinde) gerçekleştirilir. Seçim görevleri genel olarak dikkatli bir planlama gerektirir. Bu hususlar, Seçim Görevlerinin Planlanması ve Uygulanması için Uygulama Kılavuzu'nda açıklanmıştır. Bu uygulama kılavuzu, temelde tüm seçim görevlerinin ana bileşenine, yani seçim mülakatına odaklanır. Kılavuz, bir seçim mülakatına hazırlanırken ve ilk sığınma ülkesinde mülakatı gerçekleştirirken göz önünde bulundurulması gereken hususları açıklamayı amaçlar.

BÖLÜM 1. SEÇİM MÜLAKATLARINA HAZIRLIK – KISA KILAVUZ

Seçim mülakatları

Seçim mülakatının amacı, uluslararası koruma ihtiyacına ve yeniden yerleştirme ihtiyacına ilişkin etkenlerin incelenmesidir. Bazı ülkelerin kendi ulusal bağlamlarına göre çerçeveleri belirlenmiş ek kriterleri olabilir. Mülakatta tıbbi veya özel ihtiyaçlar ve hassasiyetler gibi faktörleri daha fazla araştırmanın yanı sıra aile yapısı ve ikamet yeri gibi genel bilgiler de teyit edilebilir. Hariç tutma ile ilgili sorunları inceleme zorunluluğu da olabilir. Mülakatın bir bölümü de beklentilerin paylaşılmasını ve mültecilere soru sorma fırsatı verilmesini kapsayabilir.

Seçim mülakatlarında yeniden yerleştirme ülkelerinin farklı amaçları olabilir. Bazı ülkeler, belirli ihtiyaçları ve hassasiyetleri olan mültecileri destekleme konusunda ev sahibi toplumun entegrasyon kapasitelerini güçlendirebilecek bilgileri toplama fırsatı olarak seçim mülakatını kullanır. Bazı yeniden yerleştirme ülkeleri, mültecinin yeni bir ülkeye entegre olma kabiliyeti veya istekliliğiyle ilgili hususları da değerlendirir. Seçim mülakatlarının formatı, içeriği ve kapsamını açıklığa kavuşturmak ve bu tür mülakatların yürütülmesine ilişkin protokoller üzerinde anlaşmaya varmak önemlidir.

UNHCR vakaları genellikle biyografik veriler, mülteci talebine ilişkin bilgiler ve yeniden yerleştirme ihtiyacına ilişkin bilgiler dâhil olmak üzere dokuz bölümden oluşan Yeniden Yerleştirme Kayıt Formu (YYKF) şeklinde sunar. Mülakatın temel amacı genellikle mültecinin yeniden yerleştirme talebini ve ihtiyacını tespit etmektir.

Farklı devletler, yeniden yerleştirme mülakatlarının içeriğiyle ilgili farklı uygulamalara sahiptir. Bu uygulamalar, aşağıdaki gibi farklı bölümlerden oluşabilir:

- uluslararası koruma ihtiyacıyla ilgili soruların sorulduğu bir bölüm (mültecinin kişisel geçmişi, zulümle ilgili gerçekler, geri dönüş korkusu, vb.);
- yeniden yerleştirme ülkesinde gelecekteki yaşamla ilgili olabilecek bireysel koşullar ve ihtiyaçlar hakkında soruların sorulduğu bir bölüm (eğitim seviyesi, iş deneyimi, sağlık durumu, tıbbi ihtiyaçlar, vb.).

Bazı yeniden yerleştirme ülkeleri, mülakatın büyük bir kısmını hem mültecinin hem de yeniden yerleştirme ülkesinin beklentilerini görüşerek geçirir. Bu tür mülakatların sonucu, hem mültecinin hem de yeniden yerleştirme ülkesinin yeniden yerleştirme sürecine devam edip etmeme kararını etkileyebilir.

Yeniden yerleştirme görevi bağlamındaki bir seçim mülakatının amaçları, ulusal sığınma prosedürü bağlamındaki bir kişisel mülakatın amaçlarından farklı olabilir. Bu nedenle mülakatın nasıl yapılacağı ve ne tür bilgilerin toplanacağı konusunda açık talimatların mülakat ekibine verilmesi önemlidir.

İyi hazırlanmanın önemi

İyi hazırlanmak, kaliteli bir mülakat için çok önemlidir. Seçim görevlerinin genellikle sınırlı bir zaman dilimi içinde ve bazen temel koşullar altında yürütüldüğü dikkate alınarak yeniden yerleştirme bağlamında gerçekleştirilen bir seçim mülakatı için bu durum özellikle önemlidir. Mülteci için mülakat korkutucu bir süreç olabileceğinden iyi hazırlanmış bir vaka görevlisi, mültecinin kendini rahat hissederek en alakalı ve doğru bilgileri aktarmasını sağlayacak bir ortam yaratmak için daha donanımlı olacaktır. Hazırlık ne kadar iyi olursa mülakat da o kadar verimli geçecektir. İyi bir hazırlık, mülakat sonrasında ilave bilgi edinme ihtiyacını en aza indirebilir. Böylece hangi bilgilerin eksik, yetersiz, çelişkili veya belirsiz olabileceğini tespit etmek ve bu tür konuları doğrudan mülakatta ele almak daha kolay hâle gelir.

Çoğu ülke mülakatları gerçekleştirmeden önce vakaları tarar. Nitel ön eleme gerçekleştirmek, bir vakanın somut gerçeklerinin anlaşılmasını ve mülakatla ilgili uygulamaya yönelik düzenlemeler için önemli ayrıntıların daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Bu eleme, örneğin seçim mülakatına doğru miktarda zaman ayrılmasına, vakaların ekip içindeki vaka görevlileri arasında dengeli bir şekilde dağıtılmasına, belirli vakalar için kadın ya da erkek tercümanların/vaka görevlilerinin bilinçli bir şekilde seçilmesine veya özel uzmanlığa sahip personel ihtiyacının belirlenmesine olanak tanıyacaktır. Bazı yeniden yerleştirme ülkelerinde UNHCR tarafından yönlendirilen vakaların ilk ön taraması da bir vakanın elenmesine ve yeni bir başvuruyla değiştirilmesine yol açabilir. Mülakat gerçekleştirilen vakaların kabul edilme ihtimali daha yüksek olduğundan bu durum sürecin verimliliğini arttırır. Ayrıca, mültecilerin yeniden yerleştirilme ihtimalleri sınırlı olduğunda mülakatlara çağrılmalarını ve dolayısıyla bu kişiler arasında gerçekçi olmayan beklentiler yaratma riskini de önler. Vakaların görevden önce başkalarıyla değiştirilebilmesi durumunda yeniden yerleştirme ülkesinin UNHCR ile son tarihler üzerinde anlaşmaya varması tavsiye edilir. Bunun amacı, UNHCR'ye ikame vakaları hazırlayıp sunması için, dolayısıyla yeniden yerleştirme ülkesine de görev gerçekleşmeden önce ikame vakalara hazırlanması için yeterli zaman tanımaktır.

Göz önünde bulundurulması gereken genel hususlar

Göz önünde bulundurulması gereken hususlardan biri, her mülakat yeri ve yeniden yerleştirme işleminin görevden göreve ve konumdan konuma büyük farklılıklar gösteren benzersiz zorluklar teşkil etmesidir. Mülakatlar genellikle UNHCR veya IOM tesislerinde veya elçiliklerde yapılmasına rağmen otellerde veya mülteci kamplarında da gerçekleştirilebilir. Etkileyen diğer faktörler zorlu iklim, izole konumlar ve elektrik, internet veya Wi-Fi bağlantılarının olmaması gibi çevresel zorluklar olabilir. Bazı ülkeler kapalı bir BT ortamında çalıştığından veya sahada iyi işleyen internet erişimi gerektirdiğinden bu eksiklikler önemli olabilir.

UNHCR tarafından yeniden yerleştirilmek üzere gönderilen mültecilerin homojen bir grup değil farklı eğitim geçmişine, yaşa, cinsiyete, aile yapısına, dünya bilgisine ve sosyal ağa sahip çeşitli bireyler olduğunun vurgulanması önemlidir. Farklı durumlarda ve bağlamlarda yaşarlar. İnternet, telefon ve hatta elektrik gibi teknik çözümlere veya hizmetlere erişim ve diğer pratik durumlar gruptan gruba ve bireyden bireye farklılık gösterir. Bazıları mülteci kamplarında uzun süre yaşamış ve işlevsel bir sosyal yaşamdan kısmen ya da tamamen kesilmiş olabilirken bazıları da kentsel alanlarda yaşıyor, diğer ülkeler hakkında iyi bir bilgiye

sahip ve dünyanın farklı yerlerini gezme ve ziyaret etme konusunda deneyimli olabilir. Bu ve diğer birçok faktör, kişilerin mülakat durumunu nasıl ele aldıkları ve bilgileri nasıl edindikleri ve yorumladıkları konusunda farklılıklara neden olur. Bu durum, onlarla iletişimde hangi konuların gündeme geleceğini ve görev ekibinin iyi bir iletişim için çerçeveyi nasıl belirleyeceğini etkiler. Bu nedenle bilginin içeriğinin yanı sıra ortamın ve soruların sorulma şeklinin de mümkün olduğunca bireylerin geçmişine göre uyarlanması önemlidir.

Yeniden yerleştirme mülakatları yapmak, vaka görevlileri için de zorlayıcı olabilir. Seçim görevleri yoğun geçebilir. İş günleri uzundur ve yeniden yerleştirme mülakatları bazen kısıtlı zamanda ve temel çalışma koşulları altında gerçekleştirilir. Mültecilerin maruz kaldıkları zulüm, kayıp, insan hakları ihlalleri, şiddet ve hatta işkenceyi anlatmalarını dinlemek; özellikle de yoğun bir mülakat programında yeniden yerleştirme vaka görevlileri için duygusal anlamda külfetli olabilir. İyi hazırlanmış bir vaka görevlisi bu koşullarla başa çıkmak için de daha hazırlıklı olacaktır. Uygulamaya yönelik hazırlıkların yanı sıra zihinsel hazırlıklar da kişisel stresi azaltabilir ve vaka görevlilerinin bir seçim görevi sırasında ortaya çıkabilecek öngörülemeyen olaylarla daha iyi başa çıkmalarına yardımcı olabilir.

Vakayı tanıma

Yeniden Yerleştirme Kayıt Formu (YYKF)

Bir seçim görevinden önce UNHCR tarafından yeniden yerleştirme ülkesine YYKF sunulur. Diğer ek belgeler genellikle talep üzerine sağlanır. YYKF, bireysel mültecilerin ihtiyaçlarını yeniden yerleştirme ülkesine iletmek için UNHCR'nin birincil aracı olarak işlev görür. Yeniden yerleştirme vakalarının kabul edilme ihtimalini artırmak için kaliteli bir YYKF gereklidir.

YYKF, genellikle bir yeniden yerleştirme vakasında mevcut olan ana veya tek belgedir. Her yeniden yerleştirme vakası için tek bir YYKF doldurulur. Bu YYKF, birlikte yeniden yerleştirilecek olan tüm aile bireylerine ilişkin ayrıntılı bilgiler içerir. Her YYKF veya başvuru, kimin Asıl Başvuru Sahibi (ABS) olarak kabul edileceğini ve bu kişinin aile bireylerinin veya bakmakla yükümlü olduğu kişilerin kimler olduğunu gösterir. YYKF'deki bilgiler, diğer hususların yanı sıra mültecilerin geçmişi, aile yapısı, mülteci talebi ve dışlanma ve özel ihtiyaçlarla ilgili her türlü unsur hakkında ayrıntıları içerir. Ayrıca, UNHCR'nin yeniden yerleştirme ihtiyacına ilişkin analizini ve hem mülteci talebinin hem de UNHCR tarafından yapılan Mülteci Statüsü Tespiti'nin (RSD) kapsamlı bir özetini içerir. Hükûmetler, yeniden yerleştirme ülkelerine gönderilen YYKF'ler aracılığıyla vakanın maddi gerçeklerini yakından inceleyip değerlendirme ve kişisel mülakata hazırlanma fırsatına sahip olur.

UNHCR, belirli operasyonel bağlamlarda ve daha büyük vaka yüklerini hızlı bir şekilde işleme koyabilmek için mülteci statüsü belirleme ve yeniden yerleştirme işlemlerini tek bir prosedürde birleştirmiştir. Bu durum, Kimlik Tespitine Dayalı Metodoloji (KDM) adı verilen yeni ve basitleştirilmiş bir yönlendirme mekanizmasının ortaya çıkmasına neden olmuştur. KDM şu anda UNHCR tarafından Orta Doğu'da (ör. Türkiye) ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesinde kullanılmaktadır. Bazen YYKF'nin yerini KDM formu alır.

Kimlik belgelerinin ve belgelere dayalı diğer kanıtların toplanması

UNHCR tarafından yapılan yönlendirmeyle birlikte paylaşılmışsa, kimlik belgeleri ve diğer destekleyici belgelerin tüm kopyalarının kontrol edilmesi ve gözden geçirilmesi önemlidir. Her durumda UNHCR veya IOM tarafından mültecilerin tüm destekleyici belgelerini mülakata yanlarında getirmeleri istenmelidir. Seçim görevini planlarken bu, hükûmet tarafından operasyonel ortaklara talimat verilebilir.

Vakanın taranması

Dil

Gönderilen kişinin dil becerileri hakkında iyi bir görüşe sahip olmak, mülakat gününde doğru çevirinin yapılabilmesi için önemlidir. Mümkünse başvuruda bulunan her birey

kendi tercih ettiği dili konuşabilmelidir. Birçok yeniden yerleştirme ülkesi, tercüme edilmesini kolaylaştırmak için mülakatları İngilizce olarak gerçekleştirir ve bir tercüman, İngilizce ile mültecinin dili arasında çeviri yapar.

Yaş

Yaşlı mülteciler ve mülteci çocuklar, zorla yerinden edilme durumlarında doğal olarak savunmasızdır ve bir bireyin yaşıyla bağlantılı hassasiyetlere özellikle dikkat etmek önemlidir. Çocuklarla ilgili vakalarda özel eğitimli mülakatçılar gerekebilir ve yeniden yerleştirme ülkeleri bu konuda koruyucu önlemlerin alınmasını sağlamalıdır. Yaşlı kişiler söz konusu olduğunda yeniden yerleştirme görevlisi, özel bakım ve desteğin gerekli olup olmayacağını değerlendirmek isteyebilir. Örneğin, mülakatı yapan yeniden yerleştirme görevlisi, hareket kabiliyetinin sınırlı olması durumunda başvuru sahibine yardımcı olmak için özel yardımın gerekli olup olmadığını göz önünde bulundurmalıdır.

Uyruk, etnik köken ve din

Menşe ülke veya sığınma ülkesinin genel bağlamının yanı sıra örneğin ulusal, etnik ve/veya dini aidiyetle bağlantılı olarak YYKF'de belirtilen diğer hassasiyetlere özellikle dikkat edilmesi gerekebilir. Azınlıklardan ve yerli gruplardan gelen mülteciler, genellikle içinde yaşadıkları toplumda baskın olmayan bir konumdadır. Bu durum onları marjinalleşme, ayrımcılık ve istismar riskiyle karşı karşıya bırakabilir ve bu da zorla yerinden edilme durumunda daha da kötüleşebilir.

Eğitim seviyesi

Yeniden yerleştirme görevlileri, mültecilerin soruları tam olarak anlayabilmelerini ve yeterli yanıt verebilmelerini sağlamak için mülakatı mültecinin eğitim düzeyine göre ayarlamak da isteyebilir.

Sunulan vakadaki aile bireyleri

Kişinin aile durumunu dikkate almak önemlidir. ABS'nin vakasında yer alan her aile bireyinin yakın akrabalarını listeleyin. Vaka dosyası genellikle eşleri, bakmakla yükümlü olunan çocukları (evlatlık çocuklar ve üvey çocuklar dâhil), kardeşleri ve ebeveynleri içerir.

Bağlantılı vakalar

Bazen ayrı aileler farklı YYKF'lere sahip olsalar bile birbirleriyle ilişkili ve bağlantılı olabilirler. Böyle bir durum söz konusuysa bu durum ilgili YYKF'lerde belirtilmelidir. Bu nedenle tüm aile bağlantılarını takip etmek ve listelemek önemlidir. Kan bağı olmayan ancak bağlılık ilişkisi kurulması gerekebilecek refakatsiz çocuklar veya yaşlı komşular gibi diğer bireyleri kabul eden ve onlara bakan aileler olabileceğinin farkında olun. YYKF, ilgili kişilerin yeniden yerleştirme ülkesinde akrabaları olup olmadığını açıkça belirtmeli ve eğer öyleyse adlarını, akrabalık derecesini, ikamet yerlerini belirtmeli ve kimlik tespitini kolaylaştırmak için mümkün olduğunca çok kişisel bilgi vermelidir. Bunlar çeşitli açılardan önemlidir (örneğin, bir kişinin iddialarının güvenlik kontrolleri ve güvenirlik değerlendirmeleri; yeniden yerleştirme ülkesinde konut ve entegrasyon hizmetlerinin hazırlanması/seçimi için).

BIA ve BID

Refakatsiz, ailelerinden ayrı düşmüş ve risk altındaki ve yeniden yerleştirme için değerlendirilen diğer çocuklarla ilgili olarak bireysel çocukları etkileyen eylemlerde yüksek yarar ilkesinin en iyi şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla yüksek yarar değerlendirmesi (BIA) veya yüksek yarar tespiti (BID) bulunduğundan emin olun. BID, çocuğun hayatını etkileyen çok önemli kararlar için çocuğun yüksek menfaatini belirlemek üzere tasarlanmış sıkı prosedür koruma önlemlerinin olduğu resmî süreci ifade eder. Bu süreç, ayrımcılık yapmadan çocuğun yeterli katılımını kolaylaştırmalı,

ilgili uzmanlık alanlarına sahip karar vericileri dâhil etmeli ve en iyi seçeneği değerlendirmek için ilgili tüm faktörleri dengelemelidir. Hem BID'ler hem de BIA'lar, yeniden yerleştirme seçiminden önce UNHCR tarafından yürütülür ve YYKF'ye eklenmelidir. BID, yeniden yerleştirme ülkesinin refakatsiz bir çocuğun koruma ihtiyaçlarını belirlerken veya yeniden yerleştirme ülkesinde çocuğun velayetine ilişkin soruları değerlendirirken dikkate alması gereken önemli bir parçadır. Çocuk velayeti ile ilgili durumlarda ve belirli koşullar altında UNHCR, yeniden yerleştirmenin çocuğun yüksek yararına olup olmadığını belirlemek için bir BID sunabilir. UNHCR, bir ebeveynin eşlik ettiği bir çocuğu kapsayan vakalarda yalnızca diğer ebeveynin seyahat izni vermeyi reddettiği durumlarda BID gönderecektir. Yeniden yerleştirme ülkeleri açısından BID, çocukla veya ilgili bakım verenle yapılan kişisel mülakatın yanı sıra ana referanstır.

Somut gerçekler

Vaka görevlisi, YYKF'de mevcut olan bilgilere dayanarak, hazırladığı raporda somut gerçekleri, yani mülteci talebinin özüne ilişkin gerçekleri belirlemelidir. Gerekirse bir üste danışılmalıdır. Ancak, vaka görevlisi açık görüşlü olmalı ve süreç boyunca yeni gerçeklerin ortaya çıkabileceğini göz önünde bulundurmalıdır.

Hariç tutma

Hariç tutma sorunları UNHCR tarafından dikkatle incelenir ve yeniden yerleştirme için bireysel bir vaka sunulmadan önce UNHCR'nin görevi kapsamında uluslararası koruma için uygunluk onaylanır. Hariç tutma hükümleri, mülteci tanımının (1951 Mülteci Sözleşmesi Madde 1'de yer alır) bir parçasını oluşturur ve bu hükümlerin uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi, bir kişinin mülteci statüsüne uygunluğunu belirleme prosedürlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Potansiyel hariç tutma sorunlarının tespiti, sığınma prosedürünün herhangi bir aşamasında gerçekleşebilir. Hariç tutma hususlarının UNHCR tarafından incelendiği durumlar olabilir. Bu durumlarda YYKF, ilgili gerçeklerin yanı sıra UNHCR'nin hariç tutmanın geçerli olmadığı sonucuna varmasına yol açan hukuki değerlendirmeyi de içerecektir. Hariç tutma sorunları UNHCR tarafından dikkatle incelenmesine ve bireysel bir vaka yeniden yerleştirme için sunulmadan önce UNHCR'nin yetkisi kapsamında uluslararası korumaya uygunluk teyit edilmesine rağmen yeniden yerleştirme sürecinin daha sonraki bir aşamasında tekrar ortaya çıkabilir. Bu tür sorunlar, ulusal tarama aşamasında UNHCR tarafından sağlanan vaka dosyasındaki (YYKF) bilgilere ve/veya güvenlik hizmetleri tarafından sağlanan bilgiler ve/veya sosyal medya taraması sonucunda elde edilen bilgiler gibi tarama aşamasında elde edilen diğer mevcut bilgilere dayalı olarak tespit edilebilir. Potansiyel olarak hariç tutulabilir eylemlere dair göstergeler, bazı durumlarda kişisel mülakattan önce ortaya çıkmaz.

Hariç tutma vakalarını mümkün olduğunca erken tespit etmek için yeniden yerleştirme vakalarının yönetiminde yer alan herkesin olası belirtilere dikkat etmesi tavsiye edilir. Öz geçmişi, ikamet ve çalışma geçmişi, aile bireyleri, askerlik hizmeti (varsa), siyasi ilişkileri, grup üyelikleri, seyahat rotaları ve diğer alakalı bilgiler dâhil olmak üzere söz konusu kişi hakkında mümkün olduğunca fazla bilgi toplanması tavsiye edilir. Karşılaştırma ve referans için güvenilir menşe ülke bilgilerini (MÜB) kullanın. Hariç tutmaya ilişkin daha fazla okuma veya destek için EUAA'nın hariç tutmaya ilişkin uygulama kılavuzuna başvurabilirsiniz. Bu belgenin ilerleyen bölümlerinde verilen kontrol listesinde hariç tutma değerlendirmelerine de atıfta bulunulmuştur.

Mevcut veri tabanlarını kontrol edin

Veri tabanlarında veya sosyal medyada (Facebook vb.) bulunan bilgiler bir vakanın değerlendirilmesiyle ilgili olabilir. Özellikle bir kişinin kimliği, uyruğu, aile durumu, kişisel koşulları, eski ikamet bölgesi ve göç geçmişi ile ilgili ek bilgi veya belgeler mevcut olabilir. Sosyal medya kaynakları aracılığıyla elde edilen bilgilere ihtiyatla yaklaşmak önemli olmakla birlikte, bu tür bilgiler UNHCR'ye yapılan beyanları doğrulayarak güven tesis edilmesine ve mülakatın daha verimli bir şekilde yürütülmesine yardımcı olur. Ayrıca, açık kaynak bilgileri, yeniden yerleştirme vakasının bazı yönlerinin güvenilirliğini zayıflatıyor olabilir ve bu durumda daha yakından incelenmesi gerekir.

İlgili COI ve ilgili ulusal rehberliğe danışın

Genel siyasi koşullar, güvenlik durumu ve temel haklara saygı da dâhil olmak üzere kişinin menşe ülkesindeki güncel durum hakkında genel bilgi sahibi olmak; mülakata uygun şekilde hazırlanmak, spesifik ve hedefe yönelik sorular sormak ve uluslararası koruma ihtiyacını doğru şekilde değerlendirmek için önemlidir.

Ayrıca, sığınma ülkesindeki durumun dikkate alınması gerekebilir, çünkü uluslararası koruma ve yeniden yerleştirme ihtiyaçlarının bireysel değerlendirmesi ile ilgili durumlar meydana gelmiş olabilir.

YYKF'de bulunan COI'ye ek olarak kesin ve güncel COI; ulusal COI birimi, EUAA (EUAA COI Portalı) veya diğer ilgili insan hakları örgütleri gibi çeşitli kaynaklardan elde edilebilir. Gerekirse ve mümkünse ulusal COI biriminizden ek bilgi isteyin.

Özel ihtiyaçlar

Vaka dosyalarını incelerken ve mülakatlara hazırlanırken teslim edilen mültecilerin özel durumlarına ilişkin prosedürle ilgili özel ihtiyaçları belirleyin. Bunlardan bazıları cinsiyet, yaş, tıbbi koşullar veya fiziksel, zihinsel veya psikolojik engelliliktir. Özel ihtiyaçları olan kişilerin tanımlamasına ilişkin ayrıntılı rehberlik için EUAA Özel İhtiyaçları Olan Kişilerin Tanımlanması aracına başvurabilirsiniz.

Tıbbi ihtiyaçlar

Bir bireyin tıbbi ihtiyaçları mülakat gerçekleştirilirken alakalı bilgiler sağlayabilir. Örneğin, kişinin engelli, hamile (hamileliğin ilerleyen dönemleri veya doğumdan hemen sonrası), zihinsel bir rahatsızlığının olduğu durumlar not düşülmelidir. Bir vaka Tıbbi İhtiyaçlar kategorisi altında gönderiliyorsa evraklarına bir Tıbbi Değerlendirme Formu (TDF) eklenecektir. TDF'deki bilgilerin yeterince yeni ve güncel olup olmadığını kontrol edin. Tıbbi ihtiyaçlarla ilgili bilgilerin bireyin bütünlüğüne saygı gösterilerek ve yalnızca yeniden yerleştirme prosedürüyle ilgili olduğunda ele alınması veya not edilmesi gerektiğini unutmayınız (ör. uçakla seyahat veya mülakat alanına erişim kabiliyetini etkiliyorsa veya mülakata yeterince hazırlanmak için bilinmesi gerekiyorsa).

Özel mülakat becerileri

İletişim engellerinin aşılmasına yardımcı olmak için özel mülakat becerilerine ihtiyaç duyulabilecek durumları tahmin etmeye çalışın. Hassas konuların sorgulanması gerekebileceğinden şiddet mağdurları (ör. cinsel veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddet (CCDŞ)) dâhil olmak üzere ailedeki özellikle hassas kişilerle mülakatlara hazırlıklı olun. Bu tür konuların kültürel açıdan saygılı, cinsiyete duyarlı ve yaşa uygun bir şekilde ele alınması önemlidir. Vaka görevlileri aile bireyleriyle ayrı ayrı ve dikkatli bir şekilde mülakatlar gerçekleştirmeye hazırlıklı olmalıdır.

Gizlilik

Aile bireyleri arasındaki gizliliğe dikkat edin. Gizlilik nedeniyle normalde kişilerle ayrı ayrı mülakat gerçekleştirilir.

Uygulamaya yönelik düzenlemeler

Görevli ve tercüman

Verimliliği en üst düzeye çıkarmak amacıyla mümkünse tüm bağlantılı vakalar için aynı vaka görevlisi tarafından mülakat gerçekleştirilmelidir. Mümkünse bu işlem de aynı gün yapılmalıdır, ancak bu prosedür değişikliğe tabi olabilir.

Başvuru sahibini tehdit altında veya rahatsız hissettirmeyen bir vaka görevlisi ve tercüman atayarak başvuru sahibinin hikâyesini tam ve doğru biçimde anlatabilmesi için her türlü çaba gösterilmelidir. Örneğin, bu, belirli bir cinsiyetten bir kişinin seçilmesi anlamına

gelebilir. Vaka görevlilerinin/tercümanların belirli bir cinsiyetten olmasına yönelik talepler mümkün olduğunca karşılanmalıdır. LGBTİ bireylerin vakalarında ve bireyin tecavüz veya cinsel istismar mağduru olduğu durumlarda özel hassasiyet gösterilmelidir.

Bireysel mülakatlar

Her yetişkinle ayrı ayrı mülakat gerçekleştirmeniz önerilir. Ayrıca, belirli bir vakada reşit olmayan çocuklarla mülakat yapmak yasal bir zorunluluk olabilir veya tavsiye edilebilir. Bazı yeniden yerleştirme ülkeleri tüm aile bireylerinin katıldığı ortak bir mülakat yapar. Bununla birlikte, aile içindeki bir kişinin (ör. aile biriminin parçası olan ve mülteci statüsü için ABS olarak kabul edilmeyen bir kadının) zulme uğramış olabileceği ve/veya ABS'den veya diğer aile bireylerinden farklı ve özel yeniden yerleştirme ihtiyaçlarına sahip olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Mülakatçı, bu hususu göz önünde bulundurarak eşler ve reşit çocuklar gibi bakmakla yükümlü olunan kişiler dâhil olmak üzere aile biriminin tüm bireylerine ayrı ayrı mülakat yapma fırsatı verilmesini sağlamak için her türlü çabayı göstermelidir. Mülakatçı, ABS'nin yanında aile bireylerinin de bağımsız bir uluslararası koruma talebine sahip olup olmadığını ancak bu şekilde belirleyebilecektir.

Mülakatın uzunluğu

Mülakatın uzunluğu, vakanın karmaşıklığına göre tahmin edilmelidir.

Önceden biçimlendirilmiş protokol

Önceden biçimlendirilmiş sorular, seçme mülakatlarının yürütülmesinde faydalı olabilir, çünkü bu çalışma şekli ilgili tüm soruların sorulmasını garanti altına alır. Bununla birlikte, vaka görevlisinin mülakat tarzını belirli bir ailenin dinamiklerine göre uyarlayabilmesini sağlamak için her zaman yeterli esneklik olmalıdır. Bu konu, özellikle ekibin ana dili olmayan bir dilde tercüme yapıldığı durumlarda önemlidir.

Program planı

Mülakat uzun sürecekse program planında molalar için zaman tanınmalıdır. Mülakatın tüm taraflar için duygusal olarak yorucu ve yoğun bir çalışma olabileceğini göz önünde bulundurmak önemlidir. Özellikle tercüman ve mülteci için molalar verilmesi gereklidir. Ayrıca mülakatçının etkili bir performans gösterebilmesi için düzenli olarak mola vermesi gereklidir.

Not alma ve eksiksizlik

Belirlenmiş protokoller not almaya yardımcı olacaktır. Mülakat süresi hem seçim ekipleri hem de mülteciler için çok değerli olduğundan kaliteli ve tutarlı not alma standartları kritik öneme sahiptir. Not alma için belirlenen bir yapı, gereken tüm soruların sorulmasını ve tüm cevapların alınmasını sağlar. Söz konusu yapıda, sorulan sorular ve verilen cevaplar arasında net bir ayrım olmalıdır.

Mülakatlar arasında tutarlılık

Mülakatlar arasındaki tutarlılık genel olarak önemlidir. Bazı yeniden yerleştirme operasyonlarında departmanlar arası ekipler görev alır. Böyle bir durumda aynı başvuru sahipleriyle başka mülakatlar gerçekleştiren meslektaşlarla çapraz kontrol yapmak, ifadelerin tutarlılığının doğrulanmasını sağlayacak veya olası çelişki ya da tutarsızlıkları açıklığa kavuşturma ihtiyacını tetikleyebilecektir.

Göz önünde bulundurulması gereken diğer uygulamaya yönelik hususlar

Seçim mülakatlarıyla ilgili olarak görevden önce kararlaştırılacak diğer uygulamaya yönelik hususlar, "Seçim Görevinin Hazırlanması ve Uygulanması" adlı el kitabında açıklanmıştır.

BÖLÜM 2. SEÇİM MÜLAKATININ TARANMASI/ HAZIRLANMASI İÇİN ŞABLON

Bu şablon, bir yeniden yerleştirme başvurusunun ön taraması için kullanılabilecek bir araç örneğidir. Şablon, vaka görevlisinin; bir vakanın en önemli verilerini, mülteci talebinin somut gerçeklerini, mültecinin özel ihtiyaçlarını ve hariç tutmayı tetikleyebilecek olası etkenleri kapsamlı bir şekilde belirleyerek seçim mülakatını hazırlamasını sağlayacaktır. Bu tarama sayesinde, mülakat sırasında daha fazla açıklığa kavuşturulması gereken noktalar listelenebilecektir. Mülakat programını hazırlamak için de faydalı olabilir. Verileri genel olarak gözden geçirmek ön tarama yaparken de (özellikle görevlerin sıklığının arttığı zamanlarda) yararlıdır.

Lütfen saklanması gereken (ve saklanmasına izin verilen) verilerin hangileri olduğu ve bu verilerin kurum içi standartlara, ulusal ve uluslararası yasalara (ör. Genel Veri Koruma Yönetmeliği (GDPR)) uygun olarak nasıl ele alınması gerektiği konusunda kurumunuz tarafından bir değerlendirme yapılması gerektiğini unutmayın. Bu şablon öncelikle resmî bir belge olarak değil, dâhili bir çalışma belgesi olarak tasarlanmıştır; ancak yine de bütünlük hususlarının göz önünde bulundurulması ve yalnızca yeniden yerleştirme süreci için gerekli olan verilerin tutulması önemlidir. Ayrıca bu tür verilerin dikkatli bir şekilde saklanması ve paylaşılması gerekir.

Bu araç, gönderilen her vaka için doldurulmalıdır. İlgili durumlarda, vakadaki farklı bireyler için bilgiler belirtilmelidir.

Tarama tarihi

.....

Taramayı gerçekleştiren

.....

Vakaya ilişkin ayrıntılar			
UNHCR vaka numarası			
Vaka boyutu			
Soyadı/Soyadları + Ad/Adlar			
Doğum tarihi ve yeri			
Uyruk			
Diğer ilgili kişisel bilgiler			
Bildiği diller	Ana dili		
	Diğer diller		
	Mülakat için tercih edilen dil		
Vakadaki aile bireyleri	**Akrabalık**	**Ad**	**Referans Numarası**
Hayır/evet; evet ise ayrıntılar			
Bağlantılı vakalar	**Akrabalık**	**ABS'nin adı**	**Referans Numarası**

Vakaya ilişkin ayrıntılar		
Yeniden yerleştirme ülkesindeki akrabalar: hayır/evet; evet ise ayrıntılar (tam adlar, güvenlik taraması için sosyal medya bağlantıları dâhil iletişim bilgileri).		
Eğitim seviyesi		
Kimlik belgeleri ve diğer belgeler		
Pasaport	☐ Evet	☐ Hayır
Diğer mevcut belgeler (kopyaları verilenler)		
Diğer mevcut belgeler (kopyaları verilmeyenler)		
Mülteci talebinin özeti		
Sosyal medya taraması		
Bulunan sosyal medya profili	☐ Evet	☐ Hayır
Evet ise sorun oluşturabilecek herhangi bir gösterge		
Hariç tutma değerlendirmesi		
Tespit edilen olası hariç tutma gerekçelerine ilişkin göstergeler	☐ Evet	☐ Hayır

VAKAYA İLİŞKİN AYRINTILAR

Evet ise lütfen belirtin:

- ☐ barışa karşı işlenen suçlar, savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlar
- ☒ kişinin sığınmacı olarak kabul edilmesinden önce sığındığı ülke dışında işlediği, Birleşmiş Milletler'in ilke ve amaçlarına aykırı olan ve siyasi olmayan ağır suçlar
- ☐ toplum veya Üye Devletin güvenliğine karşı tehlike oluşturan ağır suçlar (yalnızca ikincil koruma)
- ☐ diğer suçlar/göstergeler

Mülakata yönelik özel ihtiyaçlar	
□ Uygun vaka görevlisi ve tercüman	
Tıbbi ihtiyaçlar Burada yalnızca mülakatın yürütülmesiyle ilgili olan tıbbi ihtiyaçları listeleyin (ör. engellilik durumları)	
Diğer (ör. çocuk, yaşlı, işkence mağduru, travma mağduru vb.)	

Mülakat sırasında dikkat edilmesi ve açıklığa kavuşturulması gereken hususlar

Mülakat yapılacak kişi sayısı	

Mülakatların tahminî süresi	
□ Normal	□ Ortalama
□ Olağanüstü	□ Ortalamanın üzerinde

BÖLÜM 3. YENİDEN YERLEŞTİRME MÜLAKATININ YÜRÜTÜLMESİ

Bir yeniden yerleştirme mülakatı, bazı açılardan tipik bir kişisel mülakattan farklı olsa da çeşitli ortak özellikleri mevcuttur. Yeniden yerleştirme ülkeleri, daha önce de belirtildiği gibi yeniden yerleştirme mülakatlarında farklı amaçlara sahiptir. Bazı yeniden yerleştirme ülkeleri mültecinin talebini sadece mülakattan sonra değerlendirirken diğerleri hâlihazırda var olan bilgilere ve UNHCR tarafından yapılan değerlendirmeye dayanır. Genel bir tavsiye olarak, iyi ilerleyen bir mülakatın temelini teşkil edecek güven ortamını yaratmaya çalışın.

Mülakatın yapısal planı

Her mülakat benzersizdir. Ancak mülakat gerçekleştiren tüm ekip üyelerinin mülakata esas teşkil edecek ortak bir yapısal plana sahip olmaları yararlıdır. Bu plan, aşağıdaki hususları içerebilir (bazı hususlar ulusal düzenlemelere bağlıdır):

- Giriş: Mülteciyi karşılamak ve hazır bulunan herkesi tanıtmak;
- gizlilik hususlarını açıklamak;
- mülakat sırasında tercümanın rolünü ve tercüme uygulamasını açıklamak;
- mülakatın niteliğini ve amacını açıklamak;
- mültecinin kişisel verilerini açıklığa kavuşturmak;
- kişinin mülteci statüsü talebine ilişkin tamamlayıcı sorular;
- eğitim geçmişi (gerekirse tamamlayıcı sorular sorun);
- iş deneyimi (gerekirse ör. önceki deneyimleri ve gelecekteki istihdam umutları ve beklentilerine dair tamamlayıcı sorular sorun);
- mültecinin güncel iş durumundan bahsedin (reşit olmayan çocukların çalışıp çalışmadığı, barınma ve gelir durumları, çocukların eğitim olanakları, hobiler vb. dâhil olmak üzere);
- entegre olma motivasyonu ve toplumsal katılıma açıklık (ulusal düzenlemeler kapsamındaysa);
- sağlık durumu (ayrı bir mülakat veya prosedürle değerlendirilmediği sürece);
- mültecinin henüz ele alınmamış ilave hususları gündeme getirmesi ve soru sorması için fırsat;
- Seçim süreci hakkında bilgi sağlanması ve UNHCR ile irtibatın sürdürülmesi;
- mülakatın kapanışı.

Yönergeler – mülakatın bağlamına uygun kontrol listesi

Vaka görevlisi, iyi bir mülakat gerçekleştirmek için vakanın ana yönlerini ele almalı ve eksikliklerin veya çelişkilerin olduğu alanlara yoğunlaşacak şekilde mülakatı planlamalıdır. Aşağıdaki liste, ele alınması gereken hususlara dair bazı öneriler içerir. Liste ayrıntılı değildir ve kişisel mülakatlarda EUAA uygulama kılavuzu ile birlikte kullanılması tavsiye edilir.

- Kimliği doğrulayın — fotoğrafı, adı, kimlik belgelerini vb. kontrol edin.
- Belgelerin fotokopileri yerine orijinallerini edinin. Orijinal belgelerin sunulmaması hâlinde kişiye bu belgelerin mevcut olup olmadığı sorulabilir ve mevcut değilse bir açıklama yapması istenmelidir.
- Kişinin belgeye dayalı kanıtlar sunması hâlinde bunların alakalı olup olmadığını, kaynağını, elde edilme şeklini ve sahte belge kullanımının kişinin güvenilirliği üzerinde etkisi olup olmadığını değerlendirmelisiniz. Belgeye dayalı kanıtları
- iç ve dış tutarlılık için de karşılaştırmalısınız. Bazı durumlarda sağlık raporları isteyebilirsiniz. Bunlar yine kişinin beyanları ve raporların taleple uyumluluğu açısından değerlendirilmelidir.
- Detaylı aile ve vaka yapısını öğrenin ve gerekirse yüksek yarar değerlendirmesi (BIA) ve/veya yüksek yarar tespiti (BID)

hakkında bilgi edinin (vaka dosyasında belirtilen aile yapısı hâlâ aynı mı?)

- Aile yapısında herhangi bir değişiklik meydana gelirse (ör. evlilikler, boşanmalar, doğumlar veya ölümler), bu bilgilerin kaydedildiğinden ve UNHCR'ye iletildiğinden emin olun. Böylece gerekirse güncellenmiş bir YYKF sağlanabilir.
- YYKF'de yer almayan bilgileri ortaya çıkarın.
- Takip sorularınızı buna göre sorun. YYKF'de ifade edilen başlıca somut gerçeklerin kısa bir özetini sunmak ve sığınmaya ilişkin temel talepleri doğru anladığınızı doğrulamak/teyit etmek buna yardımcı olabilir. Bilgilerin doğruluğundan ve güncelliğinden emin olun.
- Kişinin hikâyesinin akla yatkınlığı (alakalı ise) ve güvenilirliğini, sığınma talebinin uygunluğunu ve ardından hariç tutma gerekçelerini değerlendirin.
- Kişinin yeniden yerleştirme ülkesi için önemli olabilecek özel ihtiyaçlarını belirleyin.
- Bilgilerin yeniden yerleştirme ülkesindeki ilgili ulusal ortaklarla paylaşılması gibi daha sonraki işlemler için mümkünse bireylerin onayını alın.
- Yeniden yerleştirme ülkesinin bireyin yeniden yerleştirme ihtiyacını değerlendirmesini sağlayacak diğer destekleyici belgeleri (varsa) toplayın.
- Hâlihazırda yeniden yerleştirme ülkesinde ikamet eden aile bireylerinin kişisel verilerine (varsa) çapraz referans verin.

Mülakatların içeriği

Kişisel veriler

Mülakat, başvuru sahibinin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin kişisel bilgilerinin ve soyadlarının doğruluğunu teyit etme fırsatı sunar. Kişisel bilgileri mülteciyle birlikte doğrulamak için zaman ayrılması önemlidir.

Mülakatlar genellikle mültecilerin isimleri ve doğum tarihleriyle ilgili sorularla başlar. Tüm aile bireylerinin adlarının doğru yazılış şekilleri (transliterasyon farklılıkları göz önünde bulundurularak) ve kesin doğum tarihleri (varsa doğum belgelerinden, pasaportlardan, vb.) kontrol edilebilir. Yaşın farklı şekillerde yorumlanabileceğini bilmek iyi olabilir. Mültecinin uyruğuna bağlı olarak Gregoryen, Hindu, İslami takvim veya Yahudi takvimi kullanılıyor olabilir. Ayrıca, bazı kültürlerde doğum tarihi ilk doğum günü olarak sayılır.

Gelecekte aile birleşimi başvurusunda bulunma potansiyelini mümkün olduğu kadarıyla tespit etmek için mülakattan faydalanılması önemlidir. Bu nedenle, sözü edilen tüm akrabalarla yeni ülkede tekrar bir araya gelme gibi gerçekçi olmayan umutlardan kaçınmak için aile birleşimine ilişkin düzenlemeleri vurgulayın. Seçim ekipleri, çok eşli evliliklerin olduğu kültürlerden gelen mültecilerle karşılaşmaya da hazırlıklı olmalıdır. Bu tür durumlarda mülteciler, aile birleşimi için hangi aile bireylerinin uygun olacağı konusunda tam olarak bilgilendirilmelidir.

Yeniden yerleştirme ülkesinde akrabaların, arkadaşların ve diğer bağlantıların varlığını kontrol etmeniz önerilir. Bu tür bağlantıları olan bir kişinin yeniden yerleştirme için seçilmesi durumunda, bazı yeniden yerleştirme ülkeleri entegrasyon sürecini kolaylaştırmak için bu kişiyi hâlihazırda tanıdıklarının ikamet ettiği bir yere yerleştirmeye çalışacaktır.

Mülakatçılar, çocuk yaşta evlilikler konusunda da bilgi sahibi olmalı ve bu konudaki ulusal düzenlemeler hakkında mültecileri bilgilendirebilmelidir. Çocuk yaşta evlilikler uluslararası hukukta tanınmadığından ve genellikle bir CCDŞ biçimi olarak görüldüğünden, UNHCR prensip olarak 18 yaşın altında ve evli olan mültecilerin başvurularını göndermez. Normalde çocuk 18 yaşına gelene kadar çocuğun ve ebeveynlerinin vakalarının işlenmesi askıya alınabilir. Ancak, bazı durumlarda zorlayıcı koruma ihtiyaçları veya ailedeki hassasiyetler nedeniyle evli bir mülteci çocuğun eşiyle birlikte yeniden yerleştirme başvurusunda bulunması gerekebilir. UNHCR, çocuk yaşta evlilikler konusunda referans olarak fayda sağlayabilecek bir değerlendirme aracına sahiptir.

Mülteci geçmişi (mülteci statüsü talebinin esası)

Mültecinin mülteci statüsünün belirlenmesine ilişkin ayrıntılar, UNHCR tarafından hazırlanan YYKF'de belirtilmiştir. YYKF'deki mülteci talebi, mülakat yapısının inşa edileceği bir temel görevi görür. Tamamlayıcı sorular ve araştırma soruları sormak gerekebilir. Bu tür ek soruların amacı, mülteci talebinin ve belgelerde belirtilen tespitin doğruluğu konusunda seçim ekibini tatmin etmektir. Hassas konular tartışılıyorsa çocuklar odadan çıkarılmalıdır.

Bir mültecinin talebinin kapsamlı bir şekilde incelenmesi, yalnızca YYKF'nin belirsiz veya muğlak olduğu durumlarda gereklidir.

Yeniden yerleştirme için ABS'nin eşinin mülteci geçmişi hakkında sorular sormak da önemlidir. Eş, ABS'den farklı ve hatta bazen daha güçlü bir mülteci talebine sahip olabilir.

Kapanış protokolleri

Mülakatın hassasiyeti göz önünde bulundurulduğunda uygun bir kapanış yapılması önemlidir. Mülakatın sonunda, mültecinin seçim süreci ve yeniden yerleştirme prosedürleri hakkındaki veya diğer konulardaki genel sorularını sormasına izin verin. Mültecileri daha önce söylenenlere ek bilgiler vermeye teşvik etmek önemlidir (ör. "Konuşmadığımız ve başvurunuzun değerlendirilmesinde yararlı olacağını düşündüğünüz herhangi bir şey söylemek ister misiniz?"). Ayrıca mültecilerin kararın iletilmesine kadarki süre zarfında neler olacağı konusunda bilgilendirilmesi tavsiye edilir (örneğin, aile kompozisyonu, adres, iletişim bilgileri veya yeniden yerleştirme sürecini etkileyebilecek diğer bilgilerdeki herhangi bir değişikliği UNHCR'ye bildirmek zorunda olduklarının belirtilmesi). Mülteciler, yeniden yerleştirme başvurularına ilişkin kararın kendilerine iletilmesinin ne kadar süreceği konusunda bilgilendirilmelidir.

Uygulamaya yönelik hususlardan biri de ayrılırken mülakatla ilgili tüm belgeleri geri almalarını mültecilere hatırlatmaktır. Seçim ekibi herhangi bir belgeyi alıkoyacaksa belgelerin iadesiyle ilgili ayrıntıları mültecilere bildirmelidir. Mültecinin onayını isteyin. Mülakatçı veya ilgili vaka görevlisi tarafından imzalanmış, mültecinin teslim ettiği tüm belgeleri listeleyen ve bu belgeleri nasıl ve ne zaman geri alabileceklerini belirten yazılı bir belge verin. Son olarak, mülakat sırasında ele alınan konuların gizliliğine ilişkin güvenceleri tekrarlayın ve ardından tüm mülakatlar için tutarlı bir vedayla mülakatı kapatın.

Mülakat teknikleri ve kültürler arası diyalog hakkında genel yorumlar

Normalde seçim mülakatları; mülakatçı ile mülteci arasındaki kültürel farklılıklar, bu kişilerin farklı kişilikleri ve içinde bulunulan durumun hassasiyeti gibi birçok faktörden etkilenir.

Mülteci için mülakat birçok nedenden dolayı stresli olabilir. Vaka görevlisi her türlü stresi azaltmaya veya en aza indirmeye çalışmalıdır. Örneğin, mülteci:

- vaka görevlisini bir hükûmeti temsil eden otorite figürü olarak görebilir;
- toplumsal cinsiyetle ilgili meseleleri ele almaktan rahatsızlık duyabilir;
- bir zulüm hikâyesini anlatmakta zorluk çekebilir;
- travma sonrası stres bozukluğundan, vb. muzdarip olabilir.

Yukarıdakiler göz önünde bulundurularak taraflar arasında sorgulama atmosferinden ziyade diyalog yaratmaya çalışmak önemlidir. Gizli ve güvenli bir ortam, mülakatı daha hızlı ve kolay hâle getirir. Küçük çocuklar için kâğıt-kalem veya diğer oyuncaklar getirmek de yararlı olabilir.

Karşılamaların öneminin bilincinde olun ve herkesi rahat hissettirecek karşılama şekilleri tasarlamaya çalışın. Mümkünse mültecilerin kültürüne adapte olun. Örneğin, bazı kültürlerde erkekler kadınlarla

el sıkışmaz. Seçim ekibinin, mülakat yapılan kişilerin uygulamalarını ve kültürünü göz önünde bulundurması ve mümkünse bunlara uyması tavsiye edilir.

Mülakattan sonra tüm aile bireylerinin katılımlarının önemli olduğunu ve deneyimlerine değer verildiğini hissetmeleri çok önemlidir. Tüm aileyle birlikte mülakat gerçekleştiriliyorsa mülakat sırasında yalnızca verilen cevaplara değil, aile bireylerinin davranış ve tutumlarına ve aralarındaki ilişkilere de dikkat edin. Aile bireylerinin hangi sırayla yerlerine oturduğu, ağlayan ya da huzursuz bebeklere diğer bireylerin nasıl tepki verdiği ve herkesin sorulara cevap verme şansı olup olmadığı gibi pek çok küçük ayrıntı ailedeki durumu gözler önüne serer. Birisinin üzgün, sessiz veya içine kapanık görünme nedeni diğerleriyle birlikte yerleştirilmek istememesi olabilir. Belki de geride bırakılmak istemeyen bir nişanlısı vardır. Mülakatçıların kültürler arası diyalog konularını iyi bilmesi ve örneğin sözel olmayan mesajlardan kaynaklanan yanlış yorumlama risklerinin farkında olması önemlidir.

BÖLÜM 4. SEÇİM MÜLAKATLARINDA TERCÜMANLARIN KULLANILMASI

Seçim mülakatları genellikle bir tercüman yardımıyla gerçekleştirilir. Bazı yeniden yerleştirme ülkeleri kendi tercümanlarını kullansa da en yaygın seçenek tercümanların UNHCR veya IOM tarafından sağlanmasıdır (seçim görevinden önce kararlaştırılmak kaydıyla). Hangi tercümanın kullanıldığına bakılmaksızın, dilin tercüme edilmesinin mülteci ile vaka görevlisi arasında temel ve hayati bir bağlantı olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle, tercümanın rolüne ilişkin dikkatli bir değerlendirme yapılması gerekir. Bu bölüm, söz konusu hususlardan bazılarına odaklanır. Bu konuda daha fazla rehberlik için bkz. Tercümanlar aracılığıyla iletişim hakkında kılavuz not. Göz önünde bulundurulması gereken bazı hususlar aşağıda vurgulanmıştır, ancak en iyi etki için bunlar yukarıda belirtilen araçla birlikte okunmalıdır.

Göz önünde bulundurulması gereken hususlar

Yeniden yerleştirme ülkesi UNHCR veya IOM tarafından sağlanan tercümanlık hizmetlerini kullanıyorsa, aşağıdaki bazı hususların göz önünde bulundurulmasında fayda vardır:

- Tercümanlar diğer ortaklar tarafından sağlandığından yeniden yerleştirme ülkesi tercümanları görevlendirme süreci ve becerilerinin kalitesi hakkında bilgi sahibi değildir.
- Tercümanlar bir yeniden yerleştirme ülkesinin ulusal süreçlerinde yer almaz ve ülkeye özgü düzenlemelere aşina olmayabilir.
- Tercümanlar, farklı uygulamalara sahip farklı yeniden yerleştirme ülkeleri için çalışır.
- Vaka görevlisi ile tercüman arasındaki dil İngilizce veya Fransızca olabilir.
- Tercümanlar mülteci nüfusuna ait olabilir. Bu durumda tercümanlar mültecilerle aynı uyruktan olabilir, ancak (özellikle menşe ülkede iki etnik grubun çatışma geçmişi varsa) farklı etnik kökenlerden olup olmadıklarını kontrol etmek önemli olacaktır.

Tercümanın seçim mülakatı için hazırlanması

Bir seçim mülakatının gerçekleştirilmesindeki önemli ilk adımlardan biri, tercümanın hazırlanması ve rolünü nasıl etkili bir şekilde yerine getireceği konusunda kendisine rehberlik edilmesidir. Mülakat gerçekleştirilen mültecilerin korunması için bu kişilerle mülakatçı ve tercüman arasındaki iletişimin iyi işlemesi gerekir. Yanlış çeviriden veya gizlilik ve tarafsızlık konusundaki etik sınırların ihlalinden kaynaklı istenmeyen zararları önlemek için bir mülakata başlamadan önce tercümanların hazırlanması hayati önem taşır.

Vaka görevlisinin mülakatı nasıl yürütmeyi planladığını ve ne tür sorular sorulacağını açıklaması yardımcı olabilir. Buna ek olarak, yaygın olarak kullanılan terminolojiye dair bazı açıklamalar yararlı olabilir. Tercümanın uyması beklenen etik kurallara ilişkin kılavuz bilgiler de sağlanmalıdır. Mülteciyle ilgili tüm bilgilerin gizliliği konusunda ısrar etmek özellikle önemlidir.

Tercümanın rolü, mülakat sürecinde tarafsız ve objektif kalarak tercümeyi mülakatta söylenenlerle sınırlamak olmalıdır. Tercüman, mülakatçının ve mültecinin söylediği her şeyin tercüme edilmesi gerektiğini anlamalıdır. Eksik bilgileri tamamlayarak söylenenleri özetlemek veya süslemek yeterli değildir. Tercüman; başvuru sahibinin daha tutarlı, güvenilir veya eğitimli görünmesi için kelimeleri veya cümleleri geliştirmeye çalışmamalıdır. Anlaşılırlık için kişilerin veya yerlerin isimleri harf harf söylenmelidir. Mülakatçı veya mülteci gerektiğinde açıklama yapılmasını isteyebilir. Tercüman herhangi bir yorum yapmaktan veya herhangi bir görüş bildirmekten kaçınmalıdır.

Çeviri standartları ile ilgili zorluklar

Vaka görevlisi tercümanlıkla ilgili ayarlamalardan memnun değilse mülakatın devam edip etmeyeceğini veya durumun düzeltilmesi için değişiklik yapılması gerekip gerekmediğini belirlemek mümkün olmalıdır. Örneğin, görüşülen kişi lehçe farklılıkları nedeniyle tercümanı tam olarak anlamıyorsa böyle bir durum ortaya çıkabilir. Veya mülteci tercümanların istihdam edildiği durumlarda aile bağları başvuru sahibiyle yakından ilişkili olan bir tercümanın görevlendirilmemesi gerekir. Mülteci ve tercüman arasındaki ilişkinin, bu kişilerin iletişim kurma becerisini ve istekliliğini etkileyebileceğini hatırlamak önemlidir. Tercümanlar, hassas veya gizli ulusal prosedürlere müdahale etmemeli veya karar alma süreçlerini etkilememelidir. Tercümanlar aracılığıyla iletişim kurma konusunda daha fazla destek için bkz. Tercümanlar Aracılığıyla Çeviri Hakkında Kılavuz Not.

Publications Office
of the European Union